

Datum: 7 februari 2024

Onderwerp: Internetconsultatie Archiefbesluit en de Archiefregeling van de gemoderniseerde Archiefwet 20xx

1. Algemeen

De aanleiding om de Archiefwet 1995 te wijzigen kwam voort uit de zogenaamde motie Segers c.s. Een van de kernpunten was om meer openbaarheid en transparantie te bieden door huidige overbrengingstermijnen van overheidsinformatie sterk te verminderen. De vele beperkingen die in het Archiefbesluit 20xx zijn opgenomen zullen leiden tot meer openbaarheidsbeperkingen dan de huidige Archiefwet.

Gemeenten hebben te maken met een veelheid aan generieke informatiewetten waaraan ze uitvoering moeten geven. Dan spreken we niet alleen over de Archiefwet, maar ook over de Wet open overheid (Woo), de AVG en het wetsvoorstel Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv). Deze wetten staan veelal op zich zelf en richten zich op het behalen van één of meerdere doelstellingen en dragen daarbij individueel bij aan het realiseren van overkoepelende publieke waarden, als: transparantie, privacy, duurzame toegankelijkheid, inclusie, informatieveiligheid en dienstverlening. Deze waarden botsen soms als ze gelijktijdig tot uitvoering moeten worden gebracht. Ook in het Archiefbesluit 20xx en Archiefregeling 20xx wordt deze samenhang gemist. Een voorbeeld hiervan is de BIO, Baseline Informatiebeveiliging Overheid in de Archiefregeling 20xx. De verantwoording over de BIO door gemeenten wordt jaarlijks afgelegd via de ENSIA aan de Minister van Binnenlandse zaken en niet aan het interbestuurlijk Toezicht van provincies. Hoe gaat de Archiefwet 20xx zich verhouden tot de nog vast stellen Informatiewet? De Woo legt de relatie met de Archiefwet in hoofdstuk 6, is die relatie er andersom ook?

35 jaar werken aan een betere digitale informatiehuishouding. In het rapport [Groundhog Day](#) blikt het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding terug op de inspanningen van de afgelopen 35 jaar. De terugblik geeft een eerste antwoord op de vraag: *Hoe komt het dat de informatiehuishouding van de overheid nog steeds niet op orde is?* En daarmee ontstaat – als het goed is – zicht op wat nodig is om daar verbetering in te brengen: een breed gedeelde en toekomstgerichte aanpak voor de inrichting van de informatiehuishouding. Een van de oorzaken is dat sturing te vrijblijvend is. In de nieuwe wetgeving ontbreekt wederom doorzettingsmacht, voor decentrale overheden ontbreekt zelfs meldingsplicht.

3. Selectiebesluiten

De bewaartermijnen in de selectielijsten zouden voor alle overheidslagen geharmoniseerd moeten worden. Dat komt de transparantie ten goede. Procedures voor noodzakelijke aanpassingen aan selectielijsten in verband met wetswijzigingen moeten sneller kunnen worden aangepast.

De formulering van artikel 3.4. lid 2 baart zorgen, het lijkt een vrijbrief om te vernietigen wanneer er persoonsgegevens in documenten voor komen en staats haaks om de intentie om burgers meer regie te bieden over de eigen gegevens.

4. Vervanging en vervreemding

Alleen voor als blijvend te bewaren gewaardeerde analoge documenten moet men bij vervanging vooraf de archivaris om advies vragen. Dit is bedoeld om de archivaris de kans te geven de erfgoedwaarde van papieren originelen te beoordelen en zo nodig vernietiging door vervanging hiervan te voorkomen. In principe wordt het advies opgevolgd, bij afwijking moet het verantwoordelijke overheidsorgaan deze beslissing motiveren. Het verdient aanbeveling dat bij vervanging van reeds overgebrachte archieven naar de archiefbewaarplaats de gemeentearchivaris **bindend** advies moet geven.

Bij vervreemding wordt de oude bepaling uit de AW 1995 art. 8 lid 2: *'geschiedt ter uitvoering van een in enige wet neergelegd voorschrift'* gemist. Een andere mogelijkheid is om dit beter toe te lichten.

5. Overbrenging

In 2013 trad de Wet revitalisering generiek toezicht in werking. Dit wetsvoorstel voorziet in een vereenvoudiging van het stelsel van interbestuurlijk toezicht en in het zoveel als mogelijk concentreren van dat stelsel in de Provinciewet en de Gemeentewet. Met dit wetswijziging werd onder andere uitvoering gegeven aan het kabinetsstandpunt op het rapport 'Van specifiek naar generiek' van de Commissie Doorlichting Interbestuurlijke Toezichtarrangementen (Commissie-Oosting). De vraag is m.i. gerechtvaardigd waarom er in

het Archiefbesluit 20xx onderscheid wordt gemaakt tussen ontheffing van overbrenging door decentrale overheden en de rijksoverheid. Waarom is hier niet gekozen voor een gelijkheidsbeginsel, de keuze ligt voor dat of alle overheidslagen toestemming moeten vragen of om deze procedure voor decentrale overheden te laten vervallen (AB 20xx art. 55).

Voorts wordt in hoofdstuk 5 onvoldoende belicht wat het verschil is tussen overbrenging zonder verplaatsing naar een archiefdienst (artikel 5.3) en ontheffing van overbrenging (artikel 5.5).

6. Toegang tot overgebrachte beperkt openbare documenten die persoonsgegevens bevatten

We spreken nu van een verkorting van de huidige termijn van 20 jaar naar 10 jaar, maar niet met terugwerkende kracht. Alleen voor documenten die vanaf het moment van inwerkingtreding van de Archiefwet 20xx worden opgemaakt of ontvangen, geldt de nieuwe verkorte overbrengingstermijn van tien jaar. In het Archiefbesluit 20xx worden in tegenstelling tot de voorgaande archiefwetgeving veel extra openbaarheidsbeperkingen voorgesteld, die haaks staan op de intentie van de oorspronkelijke motie Segers om meer transparantie en openbaarheid te bieden.

Bij de nieuwe overbrengingstermijn wordt duidelijk toegelicht dat de wetswijziging niet met terugwerkende kracht in werking treedt, maar het is niet duidelijk of de vele extra openbaarheidsbeperkingen ook met terugwerkende kracht op reeds overgebrachte archieven van toepassing zijn. De beperkingen op reeds overgedragen archieven zijn bepaald in verklaringen van overbrengingen of schenkingsovereenkomsten indien het particuliere archieven en collecties betreffen. De beperking heeft niet alleen gevolgen voor de transparante en open overheid, maar ook voor het behoud van cultureel erfgoed. De core business van archiefdiensten is beschikbaarstelling, actief via websites of passief op de studiezalen. Het verschil tussen beide openbaarheidsregimes wordt niet goed toegelicht. Er is een verschil of je informatie met persoonsgegevens actief publiceert of dat je gelegenheid biedt om die documenten in te komen zien. Wanneer het archiefdiensten onmogelijk wordt gemaakt, om archieven van particulieren vanwege deze strikte regels beschikbaar te stellen aan derden, heeft opname geen andere functie dan een archief in een archiefbewaarplaats figuurlijk te laten verstoffen.

Bij de procedure voor ontheffing zijn in tegenstelling tot de Woo geen termijnen bepaald. Na ontvangst van het Woo-verzoek heeft het bestuursorgaan vier weken om op het verzoek te beslissen (artikel 4.4 lid 1 Woo). Deze termijn kan eenmaal verdaagd worden met twee weken. Het is in het belang van de openbaarheid deze termijn ook in het Archiefbesluit te hanteren.

De geschiedenis laat zich niet vooraf schrijven, er zijn meer gebeurtenissen dan alleen de Tweede Wereldoorlog, denk aan de toeslagenaffaire of misbruik binnen de R.K. katholieke kerk. Artikel 6.1 is wel heel breed geformuleerd, maak duidelijk dat niet aan alle voorwaarden tegelijkertijd moet worden voldaan.

Tot slot het Archiefbesluit legt geen relatie met de Wet Politiegegevens, er is een groot verschil tussen openbaarheid en veiligheid en een BSN-nummer is geen bijzonder persoonsgegeven doch wel privacygevoelig.

Deze tekst is geplaatst bij de internetconsultatie van zowel het Archiefbesluit 20xx als de Archiefregeling 20xx.

Met vriendelijke groet

Yvonne Welings
Gemeentearchivaris Tilburg